

Bezpieczna Szkoła

Przedstawienie problemów środowiska szkolnego w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

9 kwietnia 2015 r. Ocena bezpieczeństwa w szkołach - rządowy program „Bezpieczna i przyjazna szkoła”

Główne problemy i zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży:

- picie alkoholu;
- palenie papierosów;
- używanie narkotyków;
- agresja i przemoc w szkole;
- cyberprzemoc;
- zaburzenia psychiczne, depresja, samobójstwa;
- zachowania żywieniowe i zaburzenia odżywiania;
- aktywność fizyczna.

Wybrane czynniki ryzyka związane ze szkołą:

1. przemoc rówieśnicza;
2. odrzucenie przez rówieśników;
3. słaba więź ze szkołą;
4. niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli);
5. destrukcyjna grupa rówieśnicza;
6. niepowodzenia szkolne.

Wybrane czynniki chroniące:

1. poczucie przynależności;
2. pozytywny klimat szkoły;
3. prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza;
4. wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy;
5. okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;
6. zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.

Zdrowa i bezpieczna szkoła – to szkoła, która zapewnia uczniom:

1. wysokie oczekiwania, standardy, przy równoczesnym udzielaniu wsparcia uczniom i ich rodzicom przez nauczycieli i pozostały personel szkoły;
2. możliwość budowania przyjaznych relacji z kolegami;
3. dobrą atmosferę, ogólny etos i eksponowane wartości;
4. zasady i brak zgody na jakiegokolwiek formy przemocy;
5. możliwość zdobywania pozytywnych doświadczeń i osiągania sukcesów w ważnych zadaniach oraz podejmowania odpowiedzialności;
6. poczucie ładu i porządku w otoczeniu;
7. możliwość uczestniczenia w zajęciach pozalekcyjnych.

Rządowy program na lata 2014–2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”

Program przyjęty uchwałą Rady Ministrów Nr 130/2014 z dnia 8 lipca 2014 roku. Jest ważnym narzędziem inicjowania i koordynowania na szczeblu centralnym i wojewódzkim działań na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach.

Cele programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła”

1. Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki.
2. Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży.
3. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków oraz profilaktyka uzależnienia od gier, Internetu, hazardu.
4. Kształtowanie umiejętności uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. nowych mediów.
5. Rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i życiowych uczniów i wychowanków, m.in. związanych z wyjazdem rodziców za granicę w celach zarobkowych, a także przemocą w rodzinie.
6. Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o *systemie oświaty* (Dz.U.2004.256.2572 j.t.)

- Art. 4. Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia.
- **Art. 4a. Szkoły i placówki zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.**
- Art. 39. 1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności: 5a) wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę;

Realizacja skutecznych działań z zakresu wzmocnienia bezpieczeństwa w szkole i placówce wymaga systematycznego monitorowania, porównywania założonych celów z osiąganymi efektami, na różnych jego etapach i podejmowania koniecznych modyfikacji.

Typ agresji (Diagnoza szkolna 2009, (Czapiński, 2009; Komendant-Brodowska et al., 2011b),	Werbalna	Bez fizycznego kontaktu, w bezpośredniej obecności ofiary, np. wyzywanie, przezywanie, wyśmiewanie
	Relacyjna	Bez fizycznego kontaktu, celowe działania prowadzące do w obniżenia statusu ofiary w grupie, wykluczenia osoby z grupy, np. obmawianie, wykluczanie
	Przymuszanie	Zmuszanie (przy użyciu gróźb, siły, manipulacji) atakowanej osoby do zrobienia czegoś, na co nie ma ochoty
	Materialna	Przemoc związana z przedmiotami lub pieniędzmi, np. kradzież, zmuszanie ofiary do kupowania czegoś agresorowi, niszczenie przedmiotów należących do ofiary
	Fizyczna	Fizyczny kontakt agresora i ofiary, np. potrącenie, przewrócenie, pobicie
	Groźna-fizyczna	Groźna przemoc fizyczna, np. silne pobicie (jego skutki wymagają interwencji medycznej), przemoc z użyciem narzędzi, broni, grożenie bronią
	Cyfrowa / elektroniczna / cyberprzemoc	Przemoc z użyciem nowych technologii, np. złośliwy SMS, e-mail, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w Internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę
	Seksualna	Agresja dotycząca sfery seksualnej, np. podglądanie, próby podejmowania zachowań seksualnych wobec ofiary bez jej zgody

Tabela 3 Dręczenie szkolne i cyberbullying. Różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu. Źródło: (Pyżalski, 2012, s.124)

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	wynika z wielokrotnego działania sprawców	może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji
Nierównowaga sił	wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców	może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych
Intencjonalność	jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary	część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary

CYBERPRZEMOC

Agresja - świadome, zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szeroko rozumianej szkody.

Przemoc – zachowanie, w którym strona agresywna wykorzystuje swoją przewagę nad ofiarą.

Najważniejsze zasady zabezpieczenia komputera

1. Na komputerze powinny być zainstalowane i uruchomione aktualne wersje:
 - oprogramowania antywirusowego posiadającego aktualną bazę sygnatur wirusów,
 - osobistej zapory (firewall) posiadającej odpowiednio skonfigurowane reguły,
 - oprogramowania wykrywającego spyware, spam itp.
2. Należy regularnie aktualizować system operacyjny oraz używane programy komputerowe (przeglądarki internetowe, klient poczty itd.), publikowane przez producentów poprawki, korygujące luki i błędy systemu operacyjnego oraz oprogramowania.
3. Nie należy instalować nieznanych programów otrzymanych pocztą elektroniczną lub pobranych z niezauważanych witryn www.
4. Konieczne jest zachowanie dużej ostrożności w czasie pobierania plików z Internetu, otwierania załączników w listach elektronicznych, bez względu na nadawcę wiadomości.

Ustalenie okoliczności zdarzenia:

1. rodzaj materiału, sposób jego rozpowszechniania, ustalenie sprawcy oraz świadków zdarzenia,
2. jeśli wiedzę o zajściu, posiada nauczyciel nie będący wychowawcą, należy przekazać informacje wychowawcy klasy, który jest zobowiązany poinformować o fakcie pedagoga szkolnego oraz dyrektora,
3. pedagog, wychowawca oraz dyrektor wspólnie dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze postępowanie,
4. do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia, sprawców, ofiar, oraz odnalezienie ewentualnych świadków,
5. włączenie w postępowanie wyjaśniające nauczyciela informatyki, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów i ustalania tożsamości sprawcy.

Zabezpieczanie dowodów:

1. wszelkie dowody cyberprzemocy należy odpowiednio zabezpieczyć i zarejestrować,
2. zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz - jeśli to możliwe - dane nadawcy: adres użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego, adres strony WWW, na której ukazały się szkodliwe treści itp.,
3. tak zabezpieczone dowody są materiałem, z którym powinny zapoznać się wszystkie zaangażowane osoby.

Identyfikacja sprawcy

1. Świadomość, że znalezienie miejsca pochodzenia materiału nie zawsze jest równoznaczne z odnalezieniem osoby odpowiedzialnej za działania cyberprzemocy. Sprawcy zazwyczaj ukrywają swoją tożsamość: korzystają z internetowych bramek smsowych, podszywają się pod innych użytkowników sieci, wykorzystują telefony innych osób.
2. W identyfikacji sprawcy pomagają rozmowy z innymi uczniami oraz świadkami zdarzenia bądź osobami trzecimi.
3. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi. Jest on ustawowo zobowiązany do usunięcia z Sieci kompromitujących, obraźliwych bądź krzywdzących materiałów oraz do zablokowania konta. Jednak dane sprawcy nie mogą być udostępnione osobom prywatnym, ani szkole. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z policją.
4. W przypadku gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony, operator sieci komórkowej musi podjąć kroki umożliwiające ustalenie danych oraz udostępnienie ich policji. W tym celu należy przekazać informacje o dacie i godzinie rozmowy, bądź nagrania na pocztę głosowej,
5. W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a nie udało się ustalić tożsamości sprawcy, należy bezwzględnie skontaktować się z policją. Zgodnie z kodeksem polskiego prawa, które mówi o obowiązku zawiadamiania o przestępstwie.

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Jeśli sprawca cyberprzemocy jest nieznany, (nie jest uczniem szkoły), należy podjąć wszelkie czynności w celu przerwania aktu cyberprzemocy, zaczynając od zawiadomienia administratora serwisu (w celu usunięcia krzywdzących materiałów), kończąc na powiadomieniu policji lub prokuratury.

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy c. d.

Jeśli sprawca jest znany i jest on uczniem szkoły, należy przeprowadzić rozmowę w celu ustalenia okoliczności oraz przyczyn zajścia oraz poszukania rozwiązania sytuacji konfliktowej,

- uczeń-sprawca powinien otrzymać jasny komunikat, że szkoła nie toleruje żadnych form przemocy,
- należy omówić skutki postępowania oraz konsekwencje, które zostaną wobec niego zastosowane,
- sprawca musi zostać zobligowany do zaprzestania jakichkolwiek form przemocy oraz do usunięcia z Internetu krzywdzących materiałów,
- w rozmowie ze sprawcą należy zwrócić szczególną uwagę na omówienie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary,
- w przypadku gdy w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy przeprowadzić rozmowę ze wszystkimi z osobna, zaczynając od lidera grupy,
- **nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy!**

Powiadomienie rodziców sprawcy

Rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o zaistniałym zdarzeniu, jego przebiegu oraz powinni zapoznać się z materiałem dowodowym, oraz decyzją dotyczącą dalszego postępowania z dzieckiem, a także o środkach dyscyplinarnych podjętych wobec ich dziecka.

W miarę możliwości szkoła powinna podjąć próbę współpracy z rodzicami i opracować wspólny plan działania.

Objęcie sprawcy pomocą psychologiczno-pedagogiczną

Praca ze sprawcą powinna opierać się na pomocy uczniowi w zrozumieniu wyrządzonej krzywdy oraz konsekwencji swojego zachowania. Ma ona za zadanie wpłynąć na zmianę postawy i postępowania ucznia, w tym zmienić cele oraz sposób użytkowania nowych technologii.

W trudnych, uzasadnionych przypadkach można zaproponować rodzicom oraz uczniowi poradę specjalisty spoza szkoły bądź udział w programie terapeutycznym.

Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec ucznia – sprawcy.

Trzeba pamiętać, że celem sankcji wobec sprawcy jest przede wszystkim:

- zatrzymanie fali przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi,
- wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy, skrucha, zadośćuczynienie i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości,
- pokazanie innym uczniom, że cyberprzemoc nie jest tolerowana i że szkoła efektywnie reaguje na jej przejawy.

Podejmując decyzję o rodzaju kary, trzeba wziąć pod uwagę: rozmiar i rangę szkody, czas trwania prześladowania, determinację oraz świadomość popełnianego czynu.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy

1) Wsparcie psychiczne:

ofiara cyberprzemocy musi otrzymać pomoc i wsparcie emocjonalne, musi także zostać zapewniona, iż szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

2) Porada:

uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby mógł czuć się bezpiecznie i co musi zrobić, by nie doprowadzić do eskalacji prześladowania.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy c.d.

3) Monitoring:

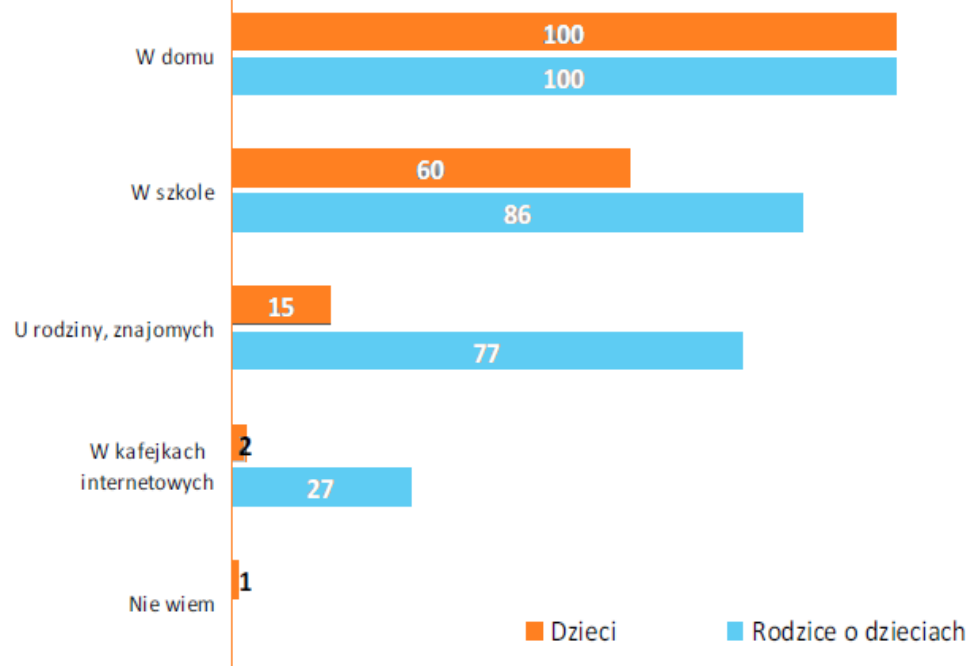
po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia, by dociec, czy przypadkiem sytuacja po ukaraniu sprawców się nie zaogniła. W tym miejscu konieczna jest również współpraca z rodzicami, którzy powinni zostać przygotowani przez pedagoga szkolnego, jak zapewnić bezpieczeństwo i komfort psychiczny poszkodowanemu. W szczególnie agresywnych przypadkach cyberprzemocy, powinno się zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty.

W sytuacji gdy przypadek cyberprzemocy wymaga założenia sprawy sądowej, szkoła powinna powiadomić o takiej ewentualności rodziców ofiary oraz ucznia.

Dzieci i Rodzice dzieci korzystających z Internetu

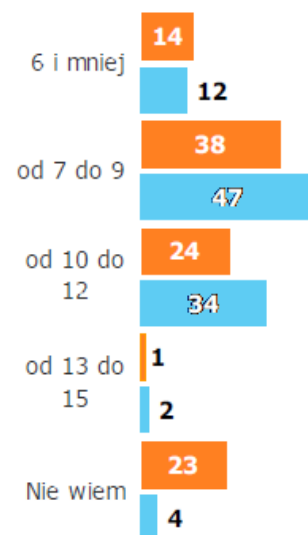
P7. W jakich miejscach i za pomocą jakich urządzeń korzystasz z internetu? (N=500)

P1c. Czy Pana(i) dziecko korzysta z Internetu poza domem? Jeśli tak, to w jakich miejscach? (N=501)

P4a. Ile lat miałeś/ałas, kiedy pierwszy raz zacząłeś/zaczęłaś korzystać samodzielnie z internetu? (N=500)

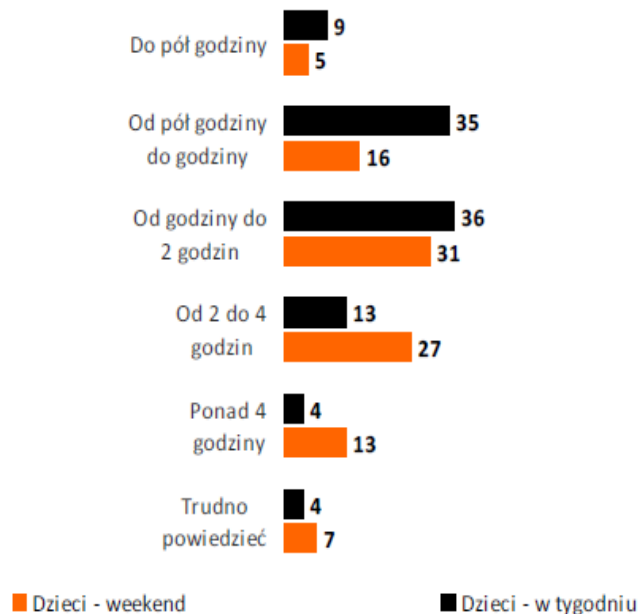
P2. Ile lat miało Pana(i) dziecko gdy zaczęło samodzielnie korzystać z internetu? (N=501)

Badanie zrealizowane przez TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje

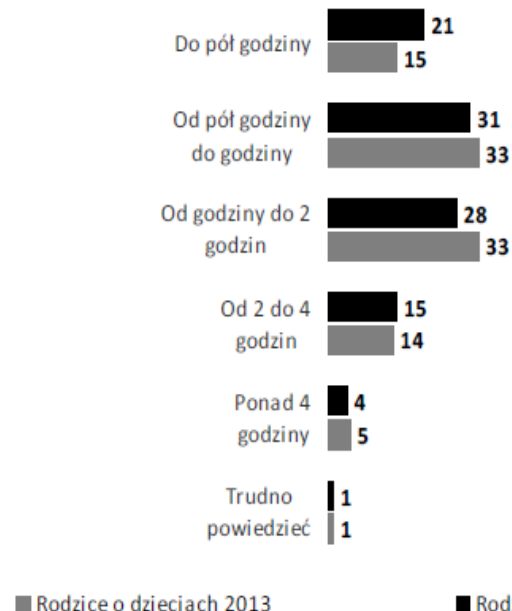
Dzieci

P4. Ile godzin dziennie zwykle korzystasz z internetu w trakcie weekendu oraz w tygodniu? (N=500)

Rodzice dzieci korzystających z internetu

P1b. Ile godzin średnio dziennie Pan(i) dziecko korzysta z internetu? (2008 N=500, 2013 N=501)

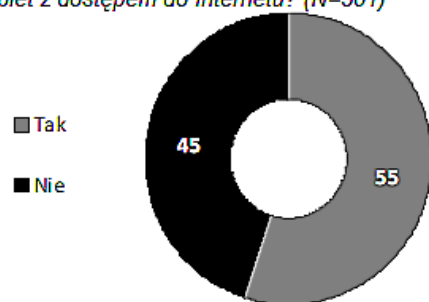

Dane w %

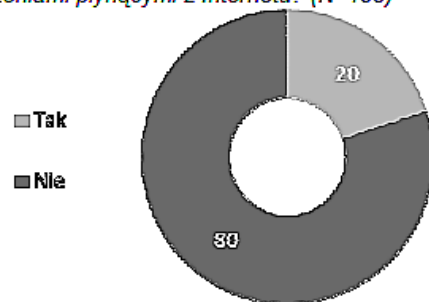
Badanie zrealizowane przez TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje

Rodzice dzieci korzystających z internetu

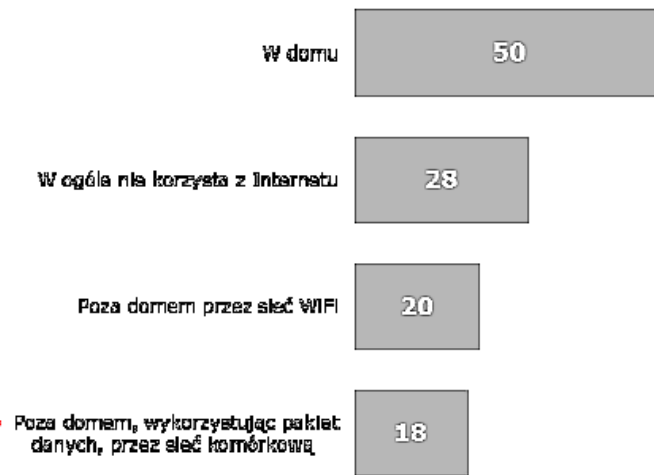
P19. Czy Pana(i) dziecko posiada telefon komórkowy lub tablet z dostępem do Internetu? (N=501)

P21. Czy zainstalował(a) Pan(i) na komórce/tablecie swojego dziecka oprogramowanie zabezpieczające dziecko przed zagrożeniami płynącymi z Internetu? (N=193)

P20. A w jaki sposób i gdzie Pana(i) dziecko korzysta z Internetu w telefonie komórkowym lub tablecie? (N=276)

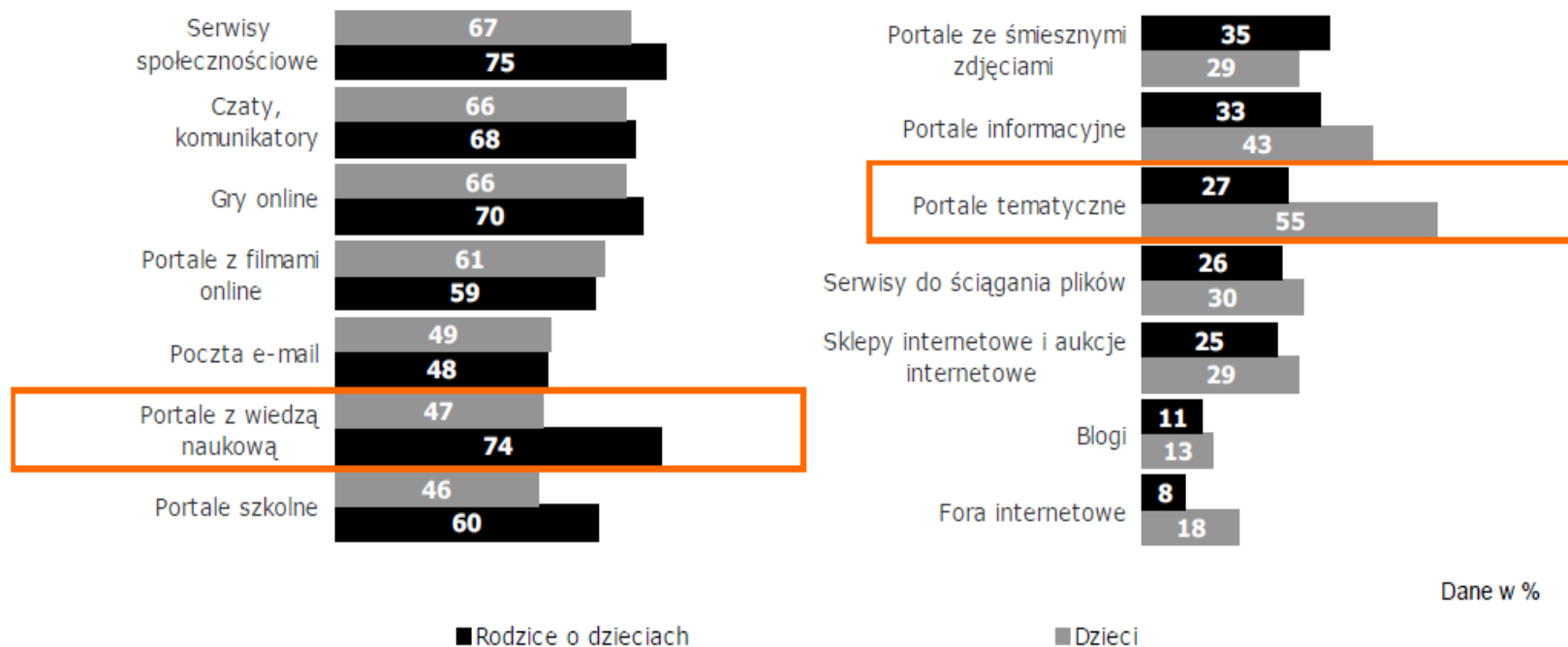

Dane w %

Dzieci i Rodzice dzieci korzystających z internetu

P5. Z jakich usług internetowych korzystasz? Wybierz te usługi, z których korzystasz przynajmniej raz w tygodniu. (N=500)

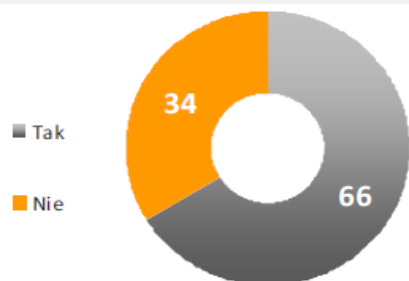
P3. Z jakich usług internetowych korzysta Pana(i) dziecko? (N=501)

Badanie zrealizowane przez TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje

Dzieci

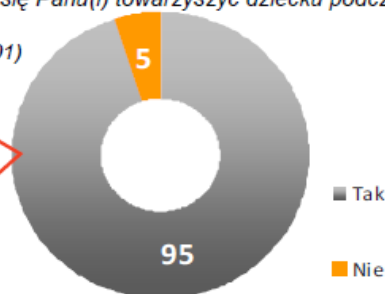
P13. Czy zdarza Ci się korzystać z internetu wspólnie z rodzicami? (N=500)

Rodzice dzieci korzystających z internetu

P15a. Czy zdarza się Panu(i) towarzyszyć dziecku podczas korzystania z internetu? (N=501)

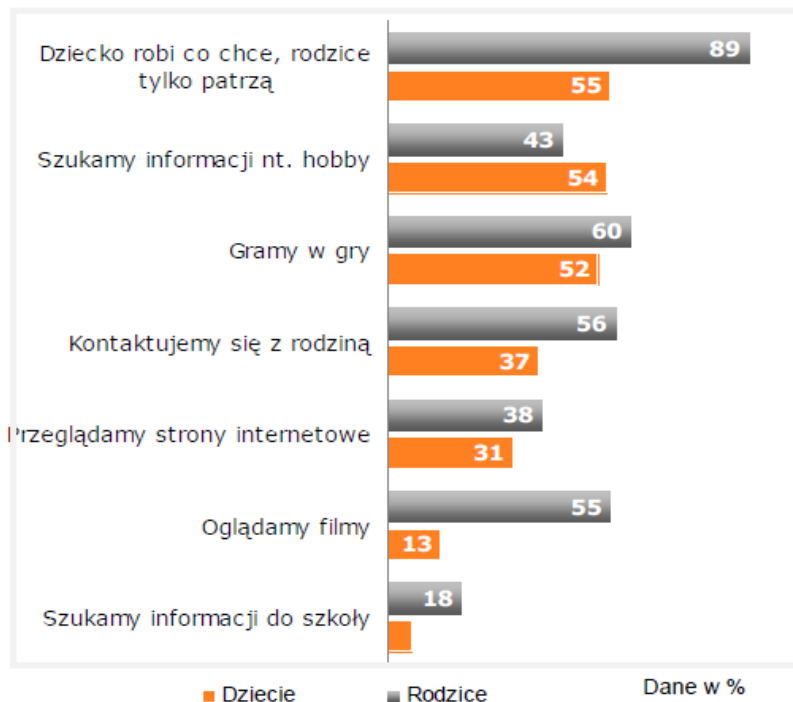
25 % zawsze towarzyszy dziecku podczas korzystania z Internetu

Zdecydowana większość rodziców (95%) deklaruje, że zdarza im się towarzyszyć dziecku podczas korzystania z internetu. Wśród dzieci odsetek ten jest o 29 pp. niższy.

P14. Jeśli zdarza Ci się korzystać z Internetu wspólnie z rodzicami, co robisz razem z nimi w internecie? (N=328)

P15b. Co robi Pan(i) wspólnie z dzieckiem w internecie? (N=472)

Dzieci

P16. Czego najbardziej boisz się w związku z korzystaniem z internetu? (N=500)

Rodzice dzieci korzystających z Internetu

P6. Które z wymienionych zjawisk lub zachowań uważa Pan(i) za najpoważniejsze zagrożenia dla młodych internautów? (N=501)

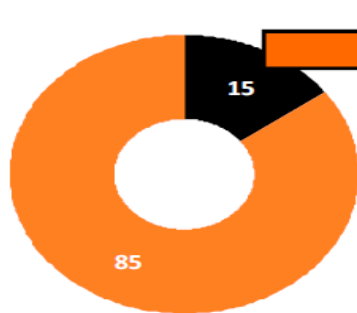
Dane w %

Badanie zrealizowane przez TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje

Co szóstemu (15%) dziecku zdarzyło się przeglądać zabronione przez rodziców treści. Trzy czwarte z nich deklarowało, że trafiło na nie przypadkiem.

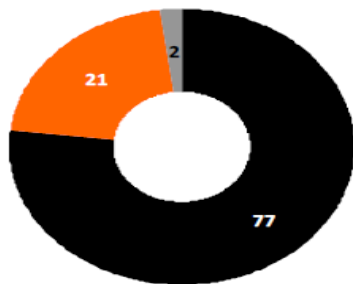
Dzieci

P23. Czy zdarzyło Ci się kiedykolwiek oglądać w Internecie strony / treści, których nie pozwalają Ci oglądać rodzice? (N=500)

■ Tak ■ Nie

P24. Jeżeli tak, czy trafiłaś/eś na nie przypadkiem, czy szukałaś/aś ich samodzielnie? (N=73)

■ Przypadkiem ■ Szukałam samodzielnie ■ Nie wiem

P25. A jakie to były strony / treści? (N=73)

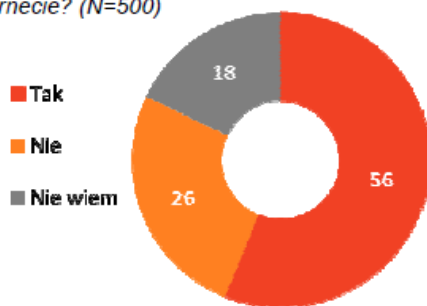
Dane w %

Co piąte (22%) dziecko, które przeglądało zabronione treści przyznało, że była to pornografia. Co szóste odpowiedziało ogólnie, że to strony dla dorosłych. Największa grupa (50%) nie pamiętała jakie to były strony.

Badanie zrealizowane przez TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje

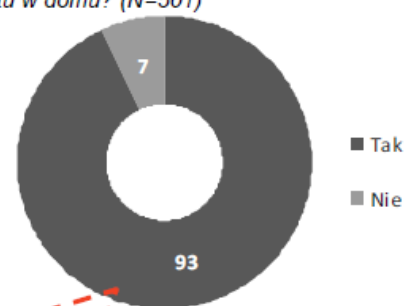
Dzieci

P10a. Czy Twoi rodzice kontrolują w jakiś sposób to, co robisz w internecie? (N=500)

Rodzice dzieci korzystających z internetu

P13a. Czy kontroluje Pan(i) w jakiś sposób dostęp swojego dziecka do internetu w domu? (N=501)

P13b. A w jaki sposób kontroluje Pan(i) dostęp swojego dziecka do Internetu w domu? (N=465)

Dane w %

Badanie zrealizowane przez TNS na zlecenie Orange Polska we współpracy z Fundacją Orange i Fundacją Dzieci Niczyje

Dziękuję za uwagę.